

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

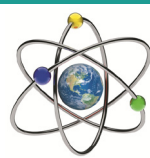
№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 444 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafoeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	
Bo'lajak talabalarining individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish	138
Arslonova Gulsora Kurbonovna	
Ona tili darslarida til kompetentsiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish	142
Mo'minova Go'zalxon G'ulamjanovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	147
Maxliyo Turotova Erkin qizi	
Talabalarining kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi	153
Urinova Sabina Shuxrat qizi	
Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini	160
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	
Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari	163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	167
Abdurasulova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Muxammas (taxmis) janrining o'zbek she'riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari	170
Avazova Sitara	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligining asosiy shakllari.....	173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O'g'lioy Tojiddin qizi	
Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	177
Botirova Zohida Doniyor qizi	
Logoritmikada sportga asoslangan o'yinlar	180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna	
Jismoniy tarbiyaning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida).....	184
Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich	

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati	188
<i>Karimova Feruzaxon Zakirovna</i>	
Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method	191
<i>Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakllantirish ..	193
<i>Maxmudova Durdona Mirkarimovna</i>	
O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	196
<i>Mutallibjonov Ma'rufjon</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish	200
<i>Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi</i>	
Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish	204
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari	207
<i>Norqulova Dildora Shavkat qizi</i>	
Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti	211
<i>Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish	214
<i>O'roqova Zilola Salomovna</i>	
Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati	217
<i>Qaramanov Obid Xudayberdiyevich</i>	
Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari	221
<i>Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich</i>	
Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi	226
<i>Ravshanova Nargiza Norboyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotlarni tashkil etish	230
<i>S. Irisova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari	233
<i>Sadikova Dilafuz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish	237
<i>Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abduraufova Muxayyo Xabibullo qizi</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv	241
<i>Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi</i>	
Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar	246
<i>Toxirova Farida Olimjonovna</i>	
Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli	251
<i>Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li</i>	
Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi	254
<i>Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich</i>	
Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'ri va ahamiyati	258
<i>Valijonova Mahzunabonu</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari	261
<i>Xakimova Sevara Shavkat qizi</i>	
STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari	264
<i>Xalokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura</i>	
Muhammad Sodik Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi	267
<i>Moxira Niyozqulova Nuraliyevna</i>	

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi).....	270
<i>Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi</i>	
Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati	274
<i>Vohidova Ibodot Hurmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv.....	277
<i>Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich</i>	
Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	281
<i>Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna</i>	
Talabalarining jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri	285
<i>Zuxriddin Nasibovich Boboshev</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari	289
<i>Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich</i>	
Использование чат-ботов в образовательном процессе.....	294
<i>Мадаминова Наргизахон Жахонгир кизи</i>	
Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана	298
<i>Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна</i>	
STEAM технологии в дошкольном образовании	302
<i>Садикова Дилафруз Хусановна</i>	
Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы	307
<i>Санакулова Нигора</i>	
Oila qurish yoshidagi talabalar psixologik xususiyatlari.....	311
<i>Qo'ziyeva Gulzoda Shermat qizi</i>	
Ingliz tili nutq faoliyati turlarini rivojlantirishda leksik-assotsiativ tarmoqlardan foydalanishning lingvodidaktik asoslari.....	315
<i>Mirzakamolova Maftuna Rahimjon qizi</i>	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari.....	318
<i>Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda ona tili mashqlarining roli	321
<i>Boltayeva Guzal Tolibovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish	324
<i>Ziyayeva Umida Turaxodjayevna</i>	
Maktabgacha hamda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar jismoniy tarbiyasi tizimini modernizatsiya qilishning innovatsion istiqbollari	327
<i>A'zamov Ruhullo Mahmudjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda informatika fanini o'qitishning maqsadlari va vazifalari.....	333
<i>Alikulova Bibisora Abdulvokhobovna</i>	
Bola shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning pedagogik ahamiyati	336
<i>Azimova Dilnoza Sherzodovna</i>	
Raqamli didaktika sharoitida oliy ta'limni raqamlashtirishning nazariy asoslari va pedagogik xususiyatlari	339
<i>Berdikulova Shaxnoza Erkinjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatini shakllantirishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarda shaxmat o'yinidan foydalanish imkoniyatlar	343
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	

O'zbek tilidagi "kasb-hunar" va "lavozim-amal" konseptlarining hozirgi zamon o'zbek tili konseptosferasidagi o'rni	348
Dexqonova Muattarxon Ilxomovna	
O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari	352
Ernazarov Alisher Ergashevich, Pimkulova Stora Boltayevna	
"Intellekt xarita" yordamida o'quvchilarga qattiq jismlarning solishtirma issiqlik sig'imini mavzusini tushuntirish va ularning to'la fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	358
Eshboboyeva Muxlisa Zavqiy qizi	
Inklyuziv ta'lim texnologiyalari	363
Fayzullayeva Shoira Shorahmatovna	
Oliy pedagogik ta'lim tizimida hamkorlikda ta'lim nazariyasi va amaliyoti	366
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Hikoya tuzishga o'rgatish maktabgacha yoshdagi bolalarning bog'lanishli nutqini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida	369
Imixanova Nodira Saidburxon qizi	
Professional Competency Development of Future English Language Teachers: A Framework for the 21 st Century	374
Kamoldin Tadjiboyev	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	378
Nosirova Dildfuza	
Inklyuziv sinf muhitida zaif eshituvchi bolalar bilan musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishning nazariy yondashuvlari	383
Qizlarxon Isomova	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar	389
Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna	
Boshlang'ich sinflarda perimetr, yuza va hajmni o'rganish metodikasi samaradorligini shakllantirish	392
Shodmonova Madina Otabek qizi	
Chiziqli operatorlarning spektral xossalari	398
Sultonboyeva Zuhra Bobomurod qizi	
Qisqa masofaga yuguruvchilar ish qobiliyatini oshirish usullari	402
Utayev Z. M.	
Neyropedagogik yondashuv asosida 9–11 yoshli o'quvchilarda ingliz tilida matnni o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda ijro funksiyalarining o'rni	408
Xolboyeva Nodiraxon Abdumalik qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosining dolzarbligi	413
Yo'ldosheva Dilnura Nizomjon qizi	
Bo'lg'usi tarbiyachilarda grafik organayzerlar vositasida ekologik tarbiyani shakllantirish usullari	416
O. Xo'janiyozova, Yuldashova Sanamjon Bobomurod qizi	
Взаимодействие воспитателей и родителей в процессе формирования нравственных представлений дошкольников	419
Жураева Наргиза Таировна, Абдуллаева Халимахон Дилёрна	
Развитие государственно-частного партнёрства в сфере дошкольного образования Республики Узбекистан	423
Курбанова Нуржамал Бахбергеновна	
Talaba qizlarning jismoniy va funksional tayyorgarligini shakllantirishning ilmiy metodologik asoslari	426
M. M. Ma'rufov, Sh. R. Ma'rufova	
Развитие языковых навыков у дошкольников через игровые методы обучения английскому языку	430
Садикова Шоиста Акбаровна	

“Узбекский текст в русской литературе XX–XXI веков...”	433
Сулаймонова Дурдонахон Равшан кизи, Иванова Ирина Николаевна	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения.....	437
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Патриотическое воспитание будущих педагогов: совершенствование методики формирования любви к родине в условиях профессиональной подготовки	440
Шарипова Холида Дехкановна	

RAQAMLI DIDAKTIKA SHAROITIDA OLIY TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI VA PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Berdikulova Shaxnoza Erkinjon qizi
Guliston davlat universiteti tayanch doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni raqamlashtirish jarayoni doirasida raqamli didaktikaning shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hamda uning zamonaviy pedagogik xususiyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli didaktika konsepsiyasining paydo bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy, texnologik va psixologik omillar tizimlashtirilgan hamda XXI asr boshidan hozirgi kungacha bo'lgan davrda oliy ta'limdagi transformatsion jarayonlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: raqamli didaktika, oliy ta'limni raqamlashtirish, axborot-kommunikativ kompetensiya, raqamli pedagogika, mobil texnologiyalar, ta'lim transformatsiyasi, XXI asr ta'limi.

Abstract: This article provides a scientific analysis of the formation, stages of development, and modern pedagogical features of digital didactics within the framework of the digitalization of higher education in the Republic of Uzbekistan. The study systematizes the social, technological, and psychological factors that influenced the emergence of the concept of digital didactics and highlights transformational processes in higher education from the beginning of the 21st century to the present.

Key words: digital didactics, digitalization of higher education, information and communication competence, digital pedagogy, mobile technologies, educational transformation, 21st-century education.

Аннотация: В данной статье в рамках процесса цифровизации высшего образования в Республике Узбекистан проводится научный анализ формирования, этапов развития и современных педагогических особенностей цифровой дидактики. В исследовании систематизированы социальные, технологические и психологические факторы, повлиявшие на возникновение концепции цифровой дидактики, а также освещены трансформационные процессы в системе высшего образования с начала XXI века по настоящее время.

Ключевые слова: цифровая дидактика, цифровизация высшего образования, информационно-коммуникативная компетентность, цифровая педагогика, мобильные технологии, трансформация образования, образование XXI века.

KIRISH

XXI asr boshidan boshlab global miqyosda kechayotgan raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimiga, xususan, oliy ta'lim mazmuni va metodologiyasiga tub ta'sir ko'rsatmoqda. Mazkur jarayon ta'limni tashkil etishning tashkiliy va texnologik jihatlarinigina emas, balki didaktik yondashuvlarning nazariy asoslarini ham qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda. An'anaviy ta'lim modelida bilim asosan tayyor axborot sifatida uzatilgan bo'lsa, raqamli ta'lim muhitida bilimni o'zlashtirish jarayoni talabning faol kognitiv faoliyati, mustaqil izlanishi hamda interaktiv muhit bilan o'zaro ta'siri orqali amalga oshmoqda. Shu nuqtai nazardan, raqamli didaktika ta'lim jarayonini texnologiyalar bilan boyitish emas, balki o'quv faoliyatining mazmuniy, metodik va psixologik asoslarini qayta loyihalashga qaratilgan konseptual yondashuv sifatida namoyon bo'lmoqda.

Raqamli ta'lim muhitida bilimni o'zlashtirishning kognitiv mexanizmlarini chuqur tahlil qilgan Richard Edwin Mayer o'zining multimedia ta'lim nazariyasida raqamli resurslardan foydalanish samaradorligi o'quv materialining tuzilishi, axborot yuklamasi va inson idrokining psixologik qonuniyatlari bilan bevosita bog'liq ekanligini ilmiy asoslab bergan. Uning tadqiqotlarida ko'rsatilishicha, raqamli muhitda taqdim etilayotgan axborot vizual va verbal kanallar orqali muvozanatli uzatilgan taqdiridagina ta'lim samaradorligi oshadi. Ushbu yondashuv raqamli didaktikaning nazariy poydevorini tashkil etib, o'quv materiallarini loyihalashda didaktik dizayn, kognitiv yuklamani boshqarish va interaktivlikni ta'minlash muhim metodik mezonlar ekanligini ko'rsatadi. Shu bois,

Mayerning ilmiy qarashlari raqamli didaktikani faqat texnik vositalar majmui sifatida emas, balki inson tafakkuriga moslashtirilgan pedagogik tizim sifatida talqin qilish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston sharoitida ham raqamli didaktika muammolari so'nggi yillarda mahalliy olimlar tomonidan tizimli ravishda o'rganilayotgani kuzatiladi. Jumladan, pedagogika sohasida olib borilgan tadqiqotlarda B. Xodjayev, Sh. Sharipov va N. Muslimovlar oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni ta'lim mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida qayta loyihalashni talab qilishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar. Ularning tadqiqotlarida ta'kidlanishicha, raqamlashtirish sharoitida ta'lim natijalari faqat bilim hajmi bilan emas, balki talabani muammoni hal qilish, axborotni tahlil qilish hamda kasbiy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlari bilan belgilanadi. Mazkur olimlarning qarashlariga ko'ra, raqamli didaktika an'anaviy didaktikaning mantiqiy davomi bo'lib, uni inkor etmaydi, balki yangi sharoitga mos ravishda boyitadi.

Raqamlashtirish sharoitida didaktika faqat texnik vositalar yoki platformalar majmui sifatida emas, balki ta'limning maqsadlari, mazmuni, metodlari va natijalarini qayta belgilovchi metodologik asos sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, o'qituvchining roli bilim beruvchi subyektdan ta'lim jarayonini loyihalovchi, boshqaruvchi va refleksiv tahlil qiluvchi mutaxassisga aylanishi raqamli didaktikaning muhim xususiyati sifatida e'tirof etiladi. Shu jihatdan, mahalliy olimlar tomonidan ilgari surilgan g'oyalar raqamli didaktikaning milliy modelini shakllantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

O'tkazilgan tahlillar raqamli didaktika konsepsiyasining shakllanishiga bir nechta asosiy omillar ta'sir ko'rsatganini ko'rsatadi. Avvalo, O'zbekiston Respublikasining jahon ta'lim makoniga integratsiyalashuvi oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni keng joriy etishni talab qilmoqda. 2020–2024-yillar davomida oliy ta'lim muassasalarida masofaviy va aralash ta'lim shakllaridan foydalanish ulushi 25–30 %dan 65–70 %gacha oshgani qayd etilgan. Mazkur jarayon an'anaviy didaktik yondashuvlarning qayta ko'rib chiqilishini taqozo etdi. Shuningdek, global epidemiologik vaziyat ta'lim jarayonining keskin raqamlashtirilishiga sabab bo'ldi. Kunduzgi ta'limdan masofaviy ta'limga o'tish jarayonida o'qituvchilarning 60 %dan ortig'i raqamli platformalarda dars o'tish bo'yicha yetarli metodik tayyorgarlikka ega emasligini bildirgan. Bu holat raqamli didaktik yondashuvlarni ilmiy asoslash va metodik jihatdan takomillashtirish zaruratini yanada kuchaytirdi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy talabalar avlodining ijtimoiy-psixologik va kognitiv xususiyatlarini inobatga olgan holda shakllantirildi. Raqamli muhitda voyaga yetgan talabalar axborotni qabul qilish, qayta ishlash va undan foydalanish jarayonida an'anaviy o'quvchilardan tubdan farq qiluvchi xususiyatlarga ega. Marc Prensky tomonidan ilgari surilgan "raqamli avlod" konsepsiyasiga ko'ra, zamonaviy talabalar ko'pkanalli axborot oqimiga moslashgan bo'lib, qisqa vaqt ichida katta hajmdagi ma'lumotlarni parallel qayta ishlash qobiliyatiga ega. Tadqiqot natijalari talabalarning qariyb 70 foizi uzoq vaqt davomida bir xil, monofunksional faoliyat bilan shug'ullanishda qiyinchilikka duch kelishini, biroq interaktiv va multimodal muhitda ularning kognitiv faolligi 2–2,5 barobar yuqori ekanligini ko'rsatadi. Ushbu holat raqamli va interaktiv ta'lim vositalaridan foydalanishni pedagogik zaruratga aylantirib, ta'lim jarayonida talabani faol subyekt sifatida ishtirokini ta'minlashni talab etadi. Biroq mazkur xususiyatlarni faqat texnologik ustunlik sifatida talqin qilish yetarli emas.

Paul Alexander Kirschner va Pedro De Bruyckere tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, talabalarning raqamli muhitga moslashganligi avtomatik ravishda yuqori o'quv natijalarini kafolatlamaydi, balki samarali o'qitish pedagogik dizayn, didaktik maqsadlarning aniqligi va o'quv faoliyatining mantiqiy tashkil etilishiga bevosita bog'liqdir. Ushbu yondashuv raqamli didaktikaning faqat texnik emas, balki chuqur psixologik va metodik asosga ega bo'lishi lozimligini ko'rsatadi.

Raqamli didaktikaning rivojlanishi bilan zamonaviy o'qituvchining kasbiy roli ham sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. Bugungi kunda o'qituvchi bilimni tayyor holda uzatuvchi shaxs sifatida emas, balki ta'lim jarayonini loyihalovchi, raqamli resurslarni tanlovchi va o'quv faoliyatini boshqaruvchi mutaxassis sifatida namoyon bo'lmoqda. Punya Mishra va Matthew Koehler tomonidan ishlab chiqilgan TPACK konsepsiyasida o'qituvchining fan mazmuni, pedagogika va texnologiyani integratsiyalashgan holda qo'llay olish kompetensiyasi asosiy shart sifatida belgilangan bo'lib, ushbu yondashuv o'qituvchini "o'qituvchi-muhandis" va "o'qituvchi-dizayner" sifatida talqin qilishga ilmiy asos yaratadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur qarashlar O'zbekiston olimlarining tadqiqotlarida ham o'z aksini topgan. Jumladan, Nodirjon Muslimov o'z ishlarida raqamlashtirish sharoitida o'qituvchining axborot-kommunikativ hamda metodik kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim samaradorligining asosiy omili ekanligini ta'kidlaydi. Shuningdek, Shavkat

Sharipov oliy ta'limda raqamli muhitda dars o'tuvchi pedagog ta'lim jarayonini nafaqat boshqarishi, balki uni didaktik jihatdan loyihalashi zarurligini qayd etadi. Ularning fikricha, raqamli texnologiyalar o'qituvchining rolini kamaytirmaydi, aksincha, uning kasbiy mas'uliyati va ilmiy-metodik salohiyatiga bo'lgan talabni oshiradi.

Raqamlashtirish sharoitida klassik didaktikaning tarixan shakllangan tarkibiy qismlari ham muayyan transformatsiyaga uchramoqda. An'anaviy kognitiv-bilimga yo'naltirilgan pedagogikadan ma'no shakllanishiga asoslangan pedagogikaga o'tish jarayoni talabning shaxsiy tajribasi, individual o'quv trayektoriyasi va semantik rivojlanishiga alohida e'tibor qaratishni taqozo etadi. Mazkur yondashuvda bilim tayyor mahsulot sifatida emas, balki talabning faol bilish jarayonida shakllanadigan natija sifatida qaraladi. Shu jihatdan, raqamli didaktika talabning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi zamonaviy pedagogik paradigma sifatida namoyon bo'ladi.

1-jadval: **Klassik va raqamli didaktikaning taqqoslanishi**

Ko'rsatkich	Klassik didaktika	Raqamli didaktika
Ta'lim modeli	Bilimga yo'naltirilgan	Ma'no va kompetensiyaga yo'naltirilgan
O'qituvchi roli	Axborot manbai	Fasilitator, dizayner
Ta'lim vositalari	Darslik, doska	Raqamli platformalar, simulyatsiyalar
Talaba faolligi	Past-o'rtacha	Yuqori
Baholash	Yakuniy nazorat	Jarayonli va kompetensiyaviy

Jadval ma'lumotlari raqamli didaktikaning ta'lim jarayonining barcha komponentlarini qayta tashkil etishga qaratilganligini hamda talabning faol ishtirokini ta'minlashni asosiy maqsad sifatida belgilashini ko'rsatadi. Raqamli didaktikaning markaziy tushunchalaridan biri axborot-kommunikativ kompetensiya hisoblanadi. Tadqiqot natijalari ushbu kompetensiyaga ega bo'lgan talabalar guruhida o'zlashtirish ko'rsatkichlari o'rtacha 18–22 % ga yuqori ekanligini aniqladi. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalarida axborot-kommunikativ infrazuzilmaning rivojlanishi ta'lim texnologiyalari assortimentining keskin kengayishiga olib keldi. So'nggi besh yil davomida oliy ta'limda qo'llanilayotgan raqamli platformalar soni qariyb 3 barobar oshgani qayd etildi.

2-jadval: **Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga ta'siri**

Raqamli vosita	Qo'llanilish darajasi (%)	Ta'lim samaradorligiga ta'siri
Virtual laboratoriyalar	45–50	Yuqori
Simulyatsiya dasturlari	55–60	Yuqori
Mobil texnologiyalar	70–75	O'rtacha-yuqori
An'anaviy AKT (prezentatsiya)	80–85	O'rtacha

Jadval natijalari interaktiv va tajribaga asoslangan raqamli vositalar ta'lim samaradorligiga an'anaviy axborot-kommunikativ texnologiyalarga nisbatan kuchliroq ta'sir ko'rsatayotganini tasdiqlaydi. Mualliflar tajribasiga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilar orasida mobil texnologiyalardan intensiv foydalanish keng tarqalgan bo'lib, talabalarning qariyb 85 % i mobil qurilmalarni kundalik o'quv faoliyatida muntazam qo'llaydi. Bu holat raqamli didaktikaning mobil ta'lim komponentini rivojlantirish zaruratini ko'rsatadi. Mobil texnologiyalar o'quv jarayonini yanada moslashuvchan va jozibador qilib, talabalar faolligini oshiradi hamda o'qishga bo'lgan motivatsiyani 20 % dan ortiq darajada kuchaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli didaktika O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ta'lim mazmuni, metodologiyasi va tashkiliy asoslarini tubdan yangilashga xizmat qiluvchi muhim ilmiy-pedagogik yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur yo'nalish ta'lim jarayonini faqat zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlashni emas, balki ta'limning maqsadlari, kutilayotgan natijalari hamda pedagogik mexanizmlarini qayta konseptualashtirishni taqozo etadi. Raqamli didaktika sharoitida bilim uzatish jarayonining markazida o'qituvchi emas, balki talabning faol bilish faoliyati, mustaqil izlanishi va refleksiv fikrlashi o'rin egallamoqda.

Raqamli texnologiyalar, axborot-kommunikativ kompetensiyalar va zamonaviy didaktik yondashuvlarning uyg'unlashuvi ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirayotganini xorijiy va mahalliy tadqiqotlar tasdiqlamoqda. Jumladan, Richard Edwin Mayer tomonidan asoslab berilgan kognitiv multimedia ta'lim nazariyasi raqamli muhitda o'quv materiallarini didaktik jihatdan to'g'ri loyihalash o'zlashtirish sifatini oshirishning muhim sharti ekanligini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, Punya Mishra va Matthew Koehler tomonidan ishlab chiqilgan TPACK modeli o'qituvchining kasbiy faoliyati texnologik, pedagogik va fan mazmuni komponentlarining integratsiyasiga asoslanishi lozimligini ilmiy jihatdan asoslab beradi.

O'zbekiston olimlarining tadqiqotlari ham mazkur xulosalarni tasdiqlaydi. Xususan, Nodirjon Muslimov raqamlashtirish sharoitida pedagoglarning axborot-kommunikativ va metodik kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifati va barqarorligini ta'minlovchi asosiy omil ekanligini ta'kidlaydi, shuningdek, oliy ta'limda raqamli muhitda samarali o'qitish didaktik dizayn, ta'lim jarayonini modellashtirish hamda pedagogik refleksiya bilan uzviy bog'liq ekanligini ko'rsatib beradi. Ushbu qarashlar raqamli didaktikaning milliy modelini shakllantirishda muhim ilmiy-metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Raqamli didaktikani tizimli va bosqichma-bosqich joriy etish talabalarning bilimni amaliyotda qo'llash qobiliyatini, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini hamda kasbiy tayyorgarligini rivojlantiradi. Bunda ta'lim jarayoni natijalari faqat akademik bilimlar bilan cheklanib qolmay, balki talabaning shaxsiy, ijtimoiy va kasbiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, raqamli didaktika kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishning samarali pedagogik mexanizmi sifatida e'tirof etilishi mumkin.

XULOSA

Umuman olganda, raqamli didaktika konsepsiyasini O'zbekiston oliy ta'lim amaliyotiga chuqur va tizimli integratsiya qilish dissertatsion tadqiqotlar uchun mustahkam nazariy-metodologik poydevor yaratadi hamda ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi, xalqaro ta'lim makonida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va intellektual salohiyatni oshirish uchun strategik ahamiyatga ega hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Muslimov Nodirjon Abdullaevich. Pedagogik kompetensiya va uni shakllantirishning metodik asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 320 b.
2. Sharipov Shavkat Rahmonovich. Oliy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etishning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 280 b.
3. Xodjayev Bahrom Abdurasulovich. Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 240 b.
4. Alizhonov Dilmurod Anvarovich. Interaktiv platformalar asosida raqamlashtirilgan fizik mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi: pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Guliston, 2022. – 145 b.
5. Abduqodirov Abror Abduvohobovich. Masofaviy ta'lim texnologiyalari va ularning pedagogik imkoniyatlari. – Toshkent: Fan, 2017. – 210 b.
6. Mayer, Richard E. Multimedia Learning. – 3rd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2020. – 576 p.
7. Prensky, Marc. Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, 2001, Vol. 9, No. 5, pp. 1–6.
8. Kirschner, Paul A.; De Bruyckere, Pedro. The myths of the digital native and the multitasker. Teaching and Teacher Education, 2017, Vol. 67, pp. 135–142.
9. Селевко Галина Константиновна. Современные образовательные технологии. – Москва: Народное образование, 2018. – 256 с.
10. Зимняя Ирина Алексеевна. Компетентностный подход в образовании. – Москва: Логос, 2017. – 384 с.
11. UNESCO. Education in a Post-COVID World: Nine Ideas for Public Action. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – 64 p.
12. OECD. Education at a Glance 2022: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 460 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.